

14 KONSEKVENSER

14.1 INLEDNING

Enligt bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) skall översiktsplanen konsekvens- och miljöbedömas. Kommuntäckande översiktsplaner bedöms alltid medföra betydande miljöpåverkan varför också en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ingår. Denna konsekvensbeskrivning utgör således en integrering av en konsekvensbedömning enligt PBL och en miljöbedömning med MKB enligt MB. Tidigt samråd har hållits med länsstyrelsen om vad som är viktigt att belysa i en miljökonsekvensbeskrivning på denna nivå.

I den följande konsekvensbeskrivningen redovisas de frågor som är relevanta att belysa utifrån nu kända förutsättningar för en översiktsplan för Orust. Konsekvenserna av planförslaget beskrivs på en övergripande nivå utifrån de tre perspektiven av hållbarhet - miljömässiga, ekonomiska och sociala. En hållbar utveckling bygger på ett samspel mellan dessa tre dimensioner. Först när de fungerar tillsammans kan en hållbar utveckling uppnås. Därför analyseras helheten - eller den samlade effekten av planförslaget.

Vissa av de i översiktsplanen redovisade projekten kan på grund av sin omfattning och/eller med hänsyn till omgivningens känslighet vara av en sådan karaktär att de var för sig kan medföra risk för betydande miljöpåverkan. Dessa redovisas separat i en sammanfattande bedömning (kapitel 14.5) Prövningen av projekt med risk för betydande miljöpåverkan kommer att göras i samband med kommande detaljplan-läggning eller annan tillståndsprövning. Nedan redovisas konsekvenserna av översiktsplanens mer övergripande, strategiska innebörd.

Vidare redovisar konsekvensbeskrivningen en avstämning mot nationella och lokala miljömål samt en avstämning mot gällande miljö kvalitetsnormer. Avstämningen mot miljömålen görs utifrån planens huvuddrag/strategier för att belysa hur de överrensstämmer med relevanta och prioriterade miljömål. Planförslaget bedöms också ur miljösynpunkt utifrån ett nollalternativ. Nollalternativet speglar en trolig utveckling om det aktuella planförslaget inte genomförs. Slutligen redovisas en sammanfattning och en kortfattad redogörelse för hur bedömningen gjorts.

14.2 KONSEKVENSER - PLANENS HUVUDDRAG

Bostadsutbyggnad - samhällen

Bakgrund

Orust har en mycket spridd bebyggelsestruktur utan någon stor och dominerande centralort. Henån, som är kommuncentrum, har knappt 2 000 invånare. Ellös och Svanesund, som fungerar som servicecentra i sina respektive kommundelar, har ca 1 200 respektive 1 800 invånare. Varekil, som har ett

strategiskt läge vid korsningen mellan väg 160 och väg 178, har drygt 1 000 invånare. Varekil är södra kommundelens centra när det gäller näringslivsutveckling. Längs kusten, framförallt i väster, finns sedan ett pärlband med små kustsamhällen med mellan 100 och 300 invånare.

I framförallt de små kustorterna i väster skedde en kraftig minskning av befolkningstalen främst under senare halvan av 1900-talet. Detta har inneburit sämre underlag för service, men skapar också negativa stämningar i samhällena med många ”släckta hus” under vinterhalvåret. Fiskets nedgång och bristen på ersättningsnäringar samt den kraftiga prisökningen på fastigheter i kustzonen där äldre helårshus köps upp som fritidshus är viktiga orsaker till befolkningsminskningen.

När det gäller kustsamhällena utgör omvandlingen av permanentus till fritidshus och den uppskrivade prisnivån på hus i attraktiva lägen fortfarande ett allvarligt hinder när det gäller möjligheterna att bevara och utveckla kustsamhällena för ett fortsatt helårsboende. Denna problematik kan dock knappast hanteras fullt ut på ett bra sätt utan åtgärder från centralt håll i form av t.ex. ändrad lagstiftning.

Översiktsplanens intentioner

Kommunen vill skapa goda utvecklingsförutsättningar i alla samhällena. De kraftigaste satsningarna görs i Henån, Svanesund och Ellös, de tre kommundelscentrumen samt i Varekil. Kommunen ser det samtidigt som viktigt att även de mindre kustsamhällena kan fortleva som levande helårssamhällen. Det förutsätter framförallt att nya bostäder kan tas fram till rimliga kostnader men också att arbetsplatser tillskapas i närområdet. Översiktsplanen föreslår därför relativt stora utbyggnader även i de mindre orterna (se även avsnitt 8 ovan).

Konsekvenser

Miljömässiga

- Den utbyggnad och förtätning som sker i Henån, Ellös, Svanesund och Varekil ger ett boende med relativt god tillgång till kollektivtrafik. I de mindre orterna är underlaget för kollektivtrafik sämre vilket skapar risk för ett ökat bilberoende. Samtidigt innebär en bostadsutbyggnad i de mindre orterna ökade möjligheter att bibehålla kollektivtrafiken här.
- Fler bostäder i samhällena skapar möjligheter att bibehålla/utöka lokal service och handel inom gång- och cykelavstånd.
- Utbyggnad och förtätning skapar goda förutsättningar för när- och fjärrvärme.
- Utbyggnad på tätortsnära natur- och jordbruksmark tar i anspråk områden för närrekreation och livsmedelsproduktion samt riskerar att minska den biologiska mångfalden.
- Vissa föreslagna utbyggnader i havsnära lägen riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd orsakade av klimatförändringar.
- Utbyggnader är i vissa fall föreslagna inom område med riksintresse och/eller strandskydd. I några fall (Säckeback, Härmanö) berörs även naturreservat.

Sociala och ekonomiska

- Fler bostäder i samhällena förbättrar de ekonomiska möjligheterna till lokal service och handel vilket också bibehåller och skapar viktiga mötesplatser.

- Ett stärkt permanentboende i de mindre kustsamhällena ger framtidstro. En levande småskalig och överblickbar närmiljö kan skapa trygghet, nära sociala relationer och lokal samverkan.
- Den redan spridda samhällsstrukturen kan innebära ökade kommunala kostnader för hemtjänst, skolskjutsar mm.

Åtgärder

- Nya verksamhetsområden i alla tre kommundelar skapar bättre förutsättningar för fler att få arbete i närområdet och kan därmed också medföra minskad pendling. Förutsättningar att bo och arbeta året runt i kustsamhällena förbättras genom föreslagen satsning på en utökad helårsturism.
- Att binda samman samhällena och landsbygd med cykelbanor skapar bättre möjligheter att cykla istället för att ta bilen.
- Vid utbyggnader och förtätningar skall närvärmsystem med förnyelsebara energikällor eftersträvas.
- Utbyggnader och förtätningar skall utformas så att möjligheterna till ett tätortsnära friluftsliv säkerställs och förbättras. Områden som inte tidigare varit tillgängliga kan öppnas genom anläggande av natur- och kulturstigar, vindskydd, grillplatser eller liknande.
- Utbyggnader på tätortsnära jordbruksmark skall utformas så att delar av marken kan bibehållas för livsmedelsproduktion eller integreras i bebyggelsen i form av odlingslotter.
- Ny bebyggelse inom områdena för riksintresse, strandskydd och naturvård skall anpassas mycket varsamt så att platsens natur- och kulturmiljö samt friluftsliv inte påverkas påtagligt. Tillgängligheten till strand- och naturområden som tas i anspråk skall förbättras genom åtgärder som fastläggs i detaljplan. Vidare skall naturvärdesinventeringar utföras som grund för avgränsning och för eventuella kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas.
- Vid utbyggnader i havsnära lägen skall utökade och noggranna studier utföras, dels av de geotekniska förhållandena i strandområdet, dels av hur en havsytehöjning påverkar eventuell bebyggelse. Studierna skall också visa på vilka kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas.

Utveckling på landsbygden

Bakgrund

I stort sett hela Orust i övrigt kan beskrivas som en levande landsbygd. Större obebbyggda områden är endast, förutom vissa kustpartier, utmarksområden som t.ex. Storehamn, Kultehamn och Rämmedalen. Mer än 60 procent av kommunens invånare bor idag utanför tätorterna (orter med mer än 200 invånare). En stor del av nybyggnationen under senare år har också skett på landsbygden.

Översiktsplanens intentioner

Kommunen ser de positiva kvaliteter som ett landsbygdsboende kan innebära som något man vill värna om och utveckla. Kommunen eftersträvar en balans i den fortsatta bebyggelseutvecklingen som innebär att man vill skapa goda utvecklingsförutsättningar i alla delar av kommunen. Detta inkluderar även ett visst fortsatt byggande både i form av enstaka hus och mindre grupper med sammanhållen bebyggelse på landsbygden. Villkoren för detta redovisas närmare i avsnitt 10 ovan.

Kommunen ser även i princip positivt på den omvandling som sker i stora delar av kommunen av fritidshus till permanentbostäder. Detta förutsätter dock att VA-frågan ges en tillfredställande lösning.

Konsekvenser

Miljömässiga

- Strukturen ger å ena sidan ett dåligt underlag för kollektivtrafik, ett ökat transportbehov och ett ökat bilberoende. Å andra sidan kan en förtätning av landsbygden bidra till en ökad lokal livsmedels- och biobränsleproduktion, vilket kan minska transportbehoven.
- En levande landsbygd skapar förbättrade förutsättningar för ett öppet kulturlandskap med bibehållen eller ökad biologisk mångfald.
- Bebyggelse som inte är ansluten till kommunens reningsverk kan medföra ökade utsläpp av näringsämnen, inte minst fosfor, i vattendrag och hav, vilket kan förstärka dagens övergödningssproblem. Större föreslagna utbyggnader av bostäder utanför centralorterna, såsom i Kungsviken och Säckebäck, möjliggör dock kringliggande landsbygd att ansluta till kommunalt VA, vilket kraftigt skulle reducera näringsbelastningen i dessa områden.

Sociala och ekonomiska

- Ett landsbygdsboende innebär en småskalig och överblickbar närmiljö, vilket skapar trygghet, nära sociala relationer och goda förutsättningar för lokal samverkan.
- Närhet till naturen ger livskvalitet och en ökad förståelse för ekosystemen och den biologiska mångfalden
- Ett utspritt boende kan innebära högre kommunala kostnader för t ex skolskjutsar och hemtjänst och annan service.

Åtgärder

- Större utbyggnader lokaliseras till befintliga tätorter för att skapa bättre underlag för kollektivtrafik och lokal service.
- Nya verksamhetsområden i alla tre kommundelar skapar bättre förutsättningar för att arbeta på Orust och därmed också en minskad arbetspendling. Förutsättningar att bo och arbeta året runt i kustsamhällena ökar genom att möjligheter skapas för helårsturism där
- Att binda samman samhällena och landsbygd med cykelbanor skapar bättre möjligheter att cykla istället för att ta bilen. Även förutsättningar för en mindre bilberoende turism skapas.
- Understödda småföretagande, hemarbete, kontorskooperativ, inköpsföreningar etc. samt olika former av lokal livsmedelsproduktion. Bredband är utbyggt över hela Orust vilket också skapar goda förutsättningar för sådana initiativ.
- Understödda införandet av lokala kretsloppsanpassade VA-system och förnyelsebara energikällor.
- Utbyggnad av det kommunala VA-nätet genom överföringsledning mellan Henån och Ellös samt eventuellt också mellan Henån och Slussen ger fler fastigheter möjligheter att ansluta till kommunalt avlopp.
- All nybyggnation på landsbygden skall ske med stor hänsyn till platsens natur- och kulturvärden och placeras så att landskapsbilden inte påverkas negativt.

Utveckling av det lokala näringslivet

Bakgrund

Orust hade år 2005 drygt 5 000 arbetsplatser, medan antalet förvärvsarbetande Orustbor var ca 7 000. Det innebär en nettoutpendling om ca 2 000. De största utpendlingsorterna är Göteborg, Stenungsund och Uddevalla i nämndordning.

Södra och norra kommundelarna har relativt nära till de stora arbetsmarknaderna i Stenungsund och Uddevalla varför pendling från dessa delar av kommunen kan vara ett ganska rimligt alternativ. Från västra Orust blir pendlingsavstånden längre och beroendet av en lokal arbetsmarknad blir härigenom också större.

Översiktsplanens intentioner

- Kommunens ambition är att självförsörjningsgraden när det gäller arbetsplatser i kommunen skall öka. Översiktsplanens strategi för att gynna en positiv utveckling av näringslivet innebär bl.a. att:
- Kommunen skall hålla en god och långsiktig marberedskap för utveckling av industri och annan verksamhet på åtminstone en plats i varje kommundel
- Kommunen skall verka för att turismen utvecklas till en helårsnäring i ökad omfattning och i översiktsplanen görs omfattande markreservationer för turistisk utveckling, främst i kustsamhällena på västra Orust.
- Översiktsplanen föreslår utbyggnad av större verksamhetsområden i Henån (Hogenområdet), i Varekil (norr om samhället längs väg 160), i Ellös (i anslutning till befintligt verksamhetsområde vid Slätthult) och vid Månsemyr (i anslutning till avfallsanläggningen). Dessutom planeras ett kombinerat verksamhets- och bostadsområde i Varekil (området mellan väg 160 och affären). En närmar redovisning av kommunens intentioner ges i avsnitt 4.1

I nästan samtliga Kustsamhällena görs markreservationer för nya eller utbyggnad av olika typer av turistanläggningar (se avsnitt 8).

Konsekvenser

Miljömässiga

- Lokala industrietableringar skapar ett minskat behov av pendling och regionala transporter. Dock kan det lokalt bli ökade transporter med tillhörande utsläpp och buller.
- Verksamheterna i sig kan orsaka buller samt utsläpp till luft och vatten.
- Utbyggnad på tätortsnära natur- och jordbruksmark tar i anspråk områden för närrekreation och livsmedelsproduktion samt minskar den biologiska mångfalden. Även områden med utpekade kulturmiljövärden berörs. De områden som är aktuella för en utbyggnad är dock av relativt begränsat värde med hänsyn till naturvärden, friluftslivet och kulturminnesvärden
- En fortsatt utveckling av turismen innebär risker för förslitning på naturmiljön och negativ påverkan på havsmiljön (se vidare nedan)
- Utbyggnader är vissa fall föreslagna inom område med riksintresse och/eller strandskydd. I något fall berörs även naturreservat (Säckebäck)
- Vissa föreslagna utbyggnader i havsnära lägen riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd orsakade av klimatförändringar.

Ekonomiska och sociala

- Lokala industrietableringar och turistanläggningar skapar arbetstillfällen och ekonomisk utveckling på Orust. Ett stärkt näringsliv i kustsamhällena och dess närområde ökar också möjligheterna att bevara och utveckla dessa samhällen som levande helårssamhällen.
- För att visionen om en mer omfattande turistutveckling skall kunna genomföras är det ur ekonomisk synpunkt nödvändigt att skapa anläggningar med tillräcklig attraktivitet. Attraktiva lägen i Bohuslän är oftast liktydigt med strandnära lägen. Detta kan - som nämnts ovan - innebära att område med strand- och naturskyddsbestämmelser kan behöva tas i anspråk. Eftersom föreslagen turismutbyggnad syftar till att gynna friluftslivet är det kommunens uppfattning att det finns särskilda skäl för dispens.
- En fortsatt utveckling av turismen innebär risker för konflikter med lokalbefolkningen.

Åtgärder

- Att binda samman kustsamhällena med cykelbanor skapar förutsättningar för en mindre bilberoende turism.
- I detaljplanearbetet skall de olika verksamhetsområdena så långt möjligt utformas med hänsyn till lokala natur- och kulturvärden.
- Tillgängligheten till strand- och naturområden som tas i anspråk skall förbättras genom åtgärder som fastläggs i detaljplan. Områden som inte tidigare varit tillgängliga kan öppnas genom anläggande av natur- och kulturstiggar, nya badplatser, naturrum eller liknande. Vidare skall naturvärdesinventeringar utföras som grund för avgränsning och för eventuella kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas. Konsekvenserna bedöms med dessa åtgärder generellt bli relativt måttliga och kommunen bedömer att värdet av ett förstärkt och utvecklat lokalt näringsliv klart överväger de negativa konsekvenserna av utbyggnaden.
- Vid utbyggnader i havsnära lägen skall utökade och noggranna studier utföras: dels av de geotekniska förhållandena i strandområdet, dels av hur en havsytehöjning påverkar eventuell bebyggelse. Studierna skall också visa på vilka kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas.
- Konfliktrisker med lokalbefolkningen skall uppmärksammas i detaljplanearbetet och särskilt fokus bör läggas på tidiga samrådsmöten på plats etc.

Förbättrade kommunikationer**Bakgrund**

För en kommun som Orust med stort pendlingsberoende och en utspridd befolkning är goda kommunikationer av största betydelse. Orust livsnerv är väg 160 som förbinder ön med fastlandet både i norr och i söder. Väg 178 mellan Varekil och Ellös har stor betydelse för västra Orust. Övriga länsvägar på Orust har låg standard enligt vägverkets normer.

Färjeförbindelse finns till Svanesund, Malön/Flatön samt till Kåringön och Gullholmen. För att långsiktigt säkerställa färjetrafiken till Kåringön och Gullholmen, vilket är en förutsättning för dessa samhällens överlevnad, avser kommunen att samordna trafiken från en gemensam terminal i Tuvesvik. Konsekvenserna av förändringarna i Tuvesviksområdet beskrivs närmare i detaljplanehandlingarna.

Idag har i stort sett alla abonnenter på Orust möjlighet att få tillgång till bredband.

Översiktsplanens intentioner

I ett kortare tidsperspektiv är det framförallt fyra vägprojekt som kommunen vill prioritera (se avsnitt 4.2 ovan):

- Utbyggnad av väg 160 mellan Varekil och Säckebäck till samma standard som övriga delar av väg 160
- Förbättringar av sträckan Hästekälla – Tuvesvik
- Förbättringar av väg 734 mellan Varekil och Svanesund
- Ny förbifart i Henån

I ett mer långsiktigt perspektiv vill kommunen verka för att en ny broförbindelse med fastlandet kommer till stånd. I översiktsplanen görs markreservationer för en sådan led norr om Svanesund.

I översiktsplanen föreslås en omfattande utbyggnad av gång- och cykelvägar mellan samhällena.

Kommunen har som mål att få fler att välja kollektivt färdmedel. Särskilt vill kommunen prioritera kollektivtrafik för arbetspendlare och skolungdom. Närtrafiken, som ger fler ute på landsbygden möjlighet att åka kollektivt, skall vidareutvecklas som ett komplement till övrig kollektivtrafik.

Kommunen vill verka för att en ökad del av turisttrafiken till och från Orust kan ske med båt. Etablering av en ”båtuffarlinje” längs Bohuskusten kan vara en del av genomförandet av dessa ambitioner. Detta förutsätter samverkan mellan kustkommunerna i Bohuslän.

Planer finns att etablera en färjeförbindelse mellan Ellös och Norge. Etableringen kommer inledningsvis att lokaliseras i anslutning till det gamla färjeläget för Rågårdsviksfärjan. Om projektet faller väl ut kommer en mer permanent terminal att anordnas nedanför kommunens reningsverk, där angöring kan ske genom Slätthults industriområde.

Konsekvenser

Miljömässiga

- Bättre förutsättningar för biltransporter genererar oftast mer biltransporter med ökande utsläpp och buller som följd.
- Där ny väg skall fram blir konsekvenserna också undanträngt djur- och växtliv samt minskad tillgänglighet för friluftslivet.
- De föreslagna gång- och cykelvägarna skapar förutsättningar för en ökad gång- och cykeltrafik vilket bidrar till minskade CO2 utsläpp och bullerstörningar från biltrafiken.
- En utbyggd kollektivtrafik och närtrafik minskar antalet bilresor vilket bidrar till minskade CO2 utsläpp och bullerstörningar från biltrafiken.
- Den planerade färjeterminalen i Ellös kommer att generera mer trafik med tillhörande buller- och utsläppsstörningar, inte minst i centrala Ellös. Färjetrafiken kan också medföra störningar på det marina livet.

Ekonomiska och sociala

- Förbättrade vägar och kommunikationer till regionens övriga delar, men också inom kommunen, stärker kommunens konkurrenskraft som bostads- och etableringsalternativ för familjer och företag. Om det serviceutbud som finns i kommunen skall kunna upprätthållas och pendlingsberoendet

minska förutsätts att kommunen framstår som attraktiv bland individer och företag.

- Planerad förbifartsled i Henån kommer att avlasta centrum och skolområdet mycket trafik och medföra minskade störningar i dessa områden.
- Vägförbättringar leder oftast till minskad risk för människor att bli skadade eller dödade.
- En ökad gång- och cykeltrafik medför tydliga förbättringar av folkhälsan.
- Cykelbanor, framförallt längs kuststräckan, utgör en attraktiv turistform och därmed också en resurs för övrig turistverksamhet.
- En färjeterminal i Ellös skulle skapa förutsättningar för en ökad turistström från Norge - som i sin tur innebär fler arbetstillfällen och ekonomisk utveckling.

Åtgärder

- När det gäller nyanläggningar och förbättringar av det allmänna vägnätet är det Vägverket som är huvudman för projekten. Kommunen skall dock verka för att stor hänsyn tas till natur- och kulturvärdena i berörda områden. Där det är aktuellt skall kommunen i samverkan med Vägverket utföra bullerdämpande åtgärder.
- Nya gång- och cykelvägar skall så långt det vara möjligt utnyttja befintliga småvägar. Utbyggnaden skall kombineras med informationskampanjer.
- Kommunen skall tillsammans med aktuellt färjerederi - utifrån de studier och åtgärder som krävs - tillgodose att färjetrafiken medför så små störningar på havsmiljön som möjligt.

Utnyttjande av vindkraft och övrig förnyelsebar energi

Bakgrund

Det nationella målet att på sikt avveckla kärnkraften och minska utnyttjandet av fossila bränslen innebär att vi, förutom att vi måste hushålla bättre med energin, också måste lägga om energiproduktionen i allt högre grad till förnyelsebara energikällor.

Riksdagen har antagit som ett nationellt planeringsmål att vindkraften skall byggas ut från nuvarande 1,0 TWh/år till 10 TWh/år fram till 2015. Detta motsvarar ca 7 procent av Sveriges nuvarande elkonsumention.

För att säkerställa möjligheterna att bygga ut vindkraften i den omfattning som planeringsmålet anger har landets länsstyrelser föreslagit ett antal områden med riksintresse för vindkraft. Dessa områden har bedömts ha både goda vindförhållanden och få motstående intressen. Ett område på Orust har fått denna status – ett skogsområde nordöst om Hårleby på centrala Orust.

Översiktsplanens intentioner

I översiktsplanen föreslås två områden för utbyggnad av vindkraft - ett område nordöst om Hårleby (utpekade som riksintresseområde) och ett i anslutning till kommunens avfallsanläggning vid Månsemyr. Tidigare föreslaget område vid Västtången har tagits bort ur översiktsplanen på grund av stora motstående intressen. Istället har området vid Månsemyr utökats. Motstående lokala/regionala intressen och påverkan på riksintresset för friluftsliv har bedömts som avsevärt mindre vid Månsemyr.

I området i Hårleby kan det bli aktuellt med 3-5 verk om ca 2-3 MW vardera. Vid Månsemyr bedöms en utbyggnad i storleksordningen 7-10 verk om ca 2-3 MW vardera vara möjlig. Den totala elproduktionen skulle vid en full utbyggnad av dessa områden motsvara ca 2/3 av Orust nuvarande elkonsumention på ca 150 GWh. Tillsammans med redan befintliga och tillkommande verk (se nedan) skulle Orust år 2015 kunna vara "självförsörjande" på elenergi. Det nationella planeringsmålet skulle således för Orust del uppnås med god marginal.

Eventuella ansökningar om etablering av vindkraft utöver de föreslagna områdena i Hårleby och Månsemyr skall prövas med beaktande av de rekommendationer och hänsynskrav som anges i avsnitt 10. Minsta avstånd till befintlig bostadsbebyggelse bör vara 500 meter. Vid större etableringar (större än 3 MW) bör avståndet till befintlig bostadsbebyggelse vara minst 600 meter.

Kommunen har genomfört projekt med närvärmeanläggningar där biobränsle (och i några fall även med solfångare) utnyttjas. Kommunen avser att genomföra ytterligare sådana projekt för befintlig bebyggelse. I nya bostads- och verksamhetsområden skall alltid möjligheterna att anordna närvärmesystem med förnyelsebar energi prövas.

Inom verksamhetsområdet i Månsemyr föreslås också en större biogasanläggning. Denna skulle ta emot biologiskt avfall från Orust jordbruk, fiskindustri, restauranger och eventuellt även hushåll. Metangasen som produceras kan användas för drift av fordon (exempelvis kommunens) medan rötresten blir ett utmärkt gödningsmedel för öns jordbruk. Biogasanläggningen bildar tillsammans med den föreslagna vindkraftetableringen och den befintliga återvinningsstationen Månsemyr Energi- och Kretsloppspark en viktig plattform för Orust hållbara utveckling.

Konsekvenser

Miljömässiga

- För närboende till de föreslagna vindkraftsområdena i Månsemyr och Hårleby bedöms riskerna för störningar i form av buller, skuggeffekter och andra visuella effekter som små. Anledningen är att verken placeras minst 600 m norr och öster om huvudsaklig befintlig bebyggelse (utblickar och uteplatser är vanligtvis riktade mot söder och väster). Mitt inne i Månsemyrområdet finns dock ett gammalt torpställe som idag utnyttjas som fritidshus. Detta kan innebära konflikt med vindkraftintresset.
- För Månsemyrområdet blir påverkan på landskapsbilden framförallt märkbar i Morlandadalen med omnejd, då vindkraftverken placeras relativt högt över dalen på Storehamnsplatån. Vindkraftverken i Hårleby påverkar i mindre grad landskapsbilden, det skogsbeklädda landskapet innebär att det är relativt få platser som man kommer att kunna se vindkraftverken ifrån, dock ändras siluetten mot öster för åkande på väg 178 och för boende på Rörsälätten.
- Påverkan på växt- och djurliv bedöms för båda områdena bli små. Inga utpekade skyddsvärda ekosystem eller arter finns inom områdena. Vid Hårleby tangerar etableringen ett lokalt värdefullt naturområde, Rörtjärneområdet, samt gränsar till ett större orört område enligt MB 3:2.
- För friluftslivet kommer etableringarna att få både positiva och negativa effekter. Nya vägar förbättrar tillgängligheten till båda områdena som i dag

är relativt svåra att nå. Samtidigt kommer etableringarna i viss mån att påverka de båda områdenas orörda och ”tysta” karaktär.

- Den föreslagna vindkraftsetableringen vid Månsemyr ligger inom ett område av riksintresse för friluftslivet samt tangerar ett område av riksintresse för naturvård. Etableringen bedöms dock inte medföra någon påtaglig skada på riksintressen (se sida 229).
- En större vindkraftsetablering skall ses som en till största delen reversibel etablering. När verken är nerslötta kan de monteras ner och tas bort och naturmiljön är i stort sett intakt. De ingrepp som är svårast att återställa är nyetablerade vägar. Men de kan å andra sidan ha en fortsatt viktig funktion för friluftslivet.
- Ett ökat utnyttjande av förnyelsebar energi - vindkraft, biobränsle, solfångare, biogas - bidrar alla med värdefulla minskningar av växthusgaser till atmosfären.
- En biogasanläggning skapar goda förutsättningar för ett lokalt kretslopp av näringsämnen - vilket också minskar behovet av transporter och energikrävande konstgödning.

Ekonomiska och sociala

- Möjligheter finns att i samverkan med vindkraftbolag, eller utifrån lokala initiativ, bilda ekonomiska föreningar för ägande och förvaltning av vindkraft. Detta ökar den lokala samverkan, bidrar till acceptans och möjliggör att avkastning kommer lokalbefolkningen till del.
- En biogasanläggning i lokal regi kan bidra till lokal samverkan, minska kostnaderna för gödning och för drivmedel.

Åtgärder

- I samband med detaljplaneläggning eller tillståndsprövning för vindkraft kommer miljökonsekvensbeskrivning eller motsvarande att arbetas fram. Då skall man bevaka att utformning och placering sker med största möjliga hänsyn till närboende och respektive områdes natur- och kulturvärden, liksom till landskapsbilden.
- Med en omsorgsfull projektering kan ingreppen vid vindkraftsetableringar göras mer reversibla, t.ex. genom att så långt möjligt undvika sprängning samt att utnyttja redan befintliga vägar och skogsbilvägar.
- Kommunen skall uppmuntra lokalt ägande och förvaltning av vindkraft.

Goda förutsättningar för turism och friluftsliv

Bakgrund

Orust stora rekreativa resurser i form av olika natur- och kulturvärden är en viktig del av kommunens attraktivitet både för boende och för besökande. Även om Orustbornas egna vardagliga friluftsliv är av väl så stor volym och på ett annat sätt omfattar hela ön så är utan tvekan det havsanknutna friluftslivet med bad, båtliv och fiske m.m. den för närvarande mest påtagliga delen av friluftslivet på Orust. Under semestermånaderna ”invaderas” Orust kustzon av besökande som kommer både från sjösidan med egen båt och från landsidan med bil/buss/cykel. Gästhamnar och naturhamnar fylls till bredden av besökande båtar och på landsidan belastas vägar, parkeringsytor av mängder av bilar.

Kommunens kustzon inrymmer generellt de största värdena för friluftslivet och för natur- och kulturminnesvärden. Samtidigt är detta område den särklass ”hetaste” delen av kommunen när det gäller efterfrågan på mark för

bebyggelse. Detta skapar ett stort behov av goda kunskaper och helhetssyn i planeringen. Inom ramen för översiktsplanen har därför en fördjupad studie av hela kustzonen utförts i syfte att hitta en rimlig balans mellan behovet av samhällsutveckling och önskan att skydda de olika bevarandebestånden (se avsnitt 7).

Översiktsplanens intentioner

Kustzonen med dess stora natur- och kulturvärden utgör kommunens viktigaste resurs när det gäller olika former av friluftsliv och utveckling av turistisk verksamhet. En fortsatt utveckling av turismen som näring förutsätter också en vidareutveckling av en turistisk infrastruktur i form av t.ex. hotell, vandrarhem, campinganläggningar, stugbyar och olika former av aktivitetsutbud. Det är kommunens uppfattning att denna typ av anläggningar i stor utsträckning måste lokaliseras inom kustzonen för att vara tillräckligt attraktiva. I första hand bör också lokaliseringen ske i anslutning till befintliga tätorter. I avsnitt 7 och 8 redovisas närmare var sådana anläggningar planeras och hur en fortsatt samhällsutbyggnad skall kunna ske utan att natur- och kulturvärdena skadas.

Orust är en ökommun och man kan också förutsätta att många människor som väljer att bosätta sig här gör det för att de har en relation till havet. Kommunen ser det därför också som en viktig del i ambitionen att stärka kommunens attraktivitet som bostadsort att man kan erbjuda helårs- som fritidsboende båtplatser och eventuellt även sjöbodsplats i en omfattning som motsvara efterfrågan. Kommunens mål är att i varje kustsamhälle kunna erbjuda båtplatser och i viss utsträckning även sjöbodsplatser i en omfattning som motsvarar efterfrågan i respektive samhälle och dess närområde. Dessutom skall ett utbud av båt- och sjöbodsplatser tas fram för boende i andra delar av kommunen. Dessa hamnar bör lokaliseras så att trafiken till och från hamnen inte behöver dras in i befintliga samhällen. Föreslagna lägen för sådana mer ”externa” hamnar är Tuvesvik i anslutning till den utbyggda färjetterminalen, Hälleviksstrand i anslutning till planerad turistanläggning och Sandvik mellan Mollösund och Barrevik. Totalt planeras för ca 1 400 nya båtplatser inom planperioden (15 år).

Kommunens gästhamnar är hårt belastade, särskilt de största och mest populära hamnarna Käringön, Gullholmen och Mollösund. En utbyggd gästhamnkapacitet planeras därför i flera samhällen.

I övrigt kan översiktsplanens intentioner när det gäller att säkra kommunens resurser för friluftsliv och turism sammanfattas enligt följande:

- Kommunen skall verka för att tillgängligheten till attraktiva naturområden förbättras bl.a. genom att anordna parkeringsplatser, natur- och kulturstigar.
- I anslutning till de större orterna reserveras områden för närrekreation.
- Kommunen är positiv till en fortsatt utveckling av olika aktiviteter och anläggningar med anknytning till hästsport.
- Kommunen skall verka för anläggandet av ett nät av gång- och cykelvägar som knyter samman samhällena.

Konsekvenser

Miljömässiga

- En ökad turism medför generellt sett ett ökat slitage på naturen. En ökad båt- och biltrafik medför störningar i form av buller, utsläpp och ökad trängsel etc.
- Utbyggnaden av olika anläggningar för turism och friluftsliv kommer att påverka naturmiljön ganska radikalt på de platser där utbyggnaden sker. De ur ekologisk synpunkt mest känsliga delarna är de havsmiljöer som berörs av föreslagna hamnutbyggnader.
- En exploatering för småbåtshamnar kan skada bottensamhällen. Dessa frågor skall ges stor uppmärksamhet i kommande miljökonsekvensbeskrivningar för respektive projekt. Även mer övergripande effekter på ekosystemet och förutsättningarna för fiskreproduktion etc. skall då belysas.
- Vissa föreslagna utbyggnader i havsnära lägen riskerar att översvämmas vid höga vattenstånd orsakade av klimatförändringar.
- Utbyggnader är i vissa fall föreslagna inom område med riksintresse och/eller strandskydd. I något fall (Säckeback) berörs även naturreservat.

Ekonomiska och sociala

- Möjligheter till båtplats och sjöbod gör Orust till en attraktiv kommun att bosätta sig i, vilket ger bättre förutsättningar för bibehållen service, ekonomisk utveckling och mer levande samhällen.
- En ökad turism skapar fler arbetstillfällen och ger förbättrat underlag för olika servicefunktioner, vilket förbättrar förutsättningarna att bibehålla kustsamhällena som levande helårssamhällen.
- En ökad satsning på olika hästsportaktiviteter skapar sysselsättning på landsbygden och bidrar till att behålla ett öppet landskap.
- En fortsatt utveckling av turismen innebär risker för konflikter med lokalbefolkningen.

Åtgärder

- Ny bebyggelse och anläggningar inom områden för riksintresse, strandskydd och naturvård skall anpassas mycket varsamt så att platsens natur- och kulturmiljö samt friluftsliv inte påverkas påtagligt. Tillgängligheten till strand- och naturområden som tas i anspråk skall förbättras genom åtgärder som fastläggs i detaljplan. Områden som inte tidigare varit tillgängliga kan öppnas genom natur- och kulturstig, nya badplatser, naturrum eller liknande. Vidare skall naturvärdesinventeringar utföras som grund för avgränsning och för eventuella kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas. Vid utbyggnad av hamnanläggningar skall de biologiska värden som kan komma att skadas i möjligaste mån återskapas på annan plats.
- Vid utbyggnader i havsnära lägen skall utökade och noggranna studier utföras: dels av de geotekniska förhållandena i strandområdet, dels av hur en havsytehöjning påverkar eventuell bebyggelse. Studierna skall visa på vilka kompensatoriska åtgärder som behöver vidtas för att undvika skador på bebyggelse och anläggningar vid en havsytehöjning.
- De planerade cykellederna bidrar till att växla över till en mindre bilberoende turism och minska de negativa effekterna av ökad turism.
- Biltransporter minskar till och från småbåtshamnar när båtplatserna i kustsamhällena i första hand tillfaller de som bor där.
- Uppföljning skall ske när det gäller slitage inom frekventerade naturområden. Utplacering av toaletter, källsorteringsutrymmen etc. i sådana lägen kan vara ett sätt att minska belastningen på området.

- För att minska antalet båtplatser i sjön och påverkan på havsmiljön skall landbaserade båtuppläggningar med sjösättningsramper övervägas. Hamnutbyggnaderna kan även göras mindre omfattande om kommunen understödjer bildandet av ”båtpooler” - gemensamt ägda båtar.
- Införandet av ett antal ”tysta” områden i skärgården skall övervägas.
- Risk för konflikter med lokalbefolkningen skall uppmärksammas i detaljplanarbetet och särskilt fokus bör läggas på tidiga samrådsmöten på plats etc.
- Viktiga marina nyckelbiotoper behöver inventeras och dokumenteras för att användas som beslutsunderlag vid exploatering.
- Befintliga uppställningsplatser och marinor skall förbättra hanteringen av miljöfarliga ämnen och avfall genom att t ex anlägga reningsanläggning för spolplattan, omhändertagning av slipdamm från båtbottnar och mottagningsstationen för båtlattrin
- För att främja turismen och minska belastningen på miljön är det viktigt att finansieringen av strandstädningen kan säkerställas

14.3 KONSEKVENSER - RIKSINTRESSEN

Orust kommun är i mycket stor utsträckning berörd av olika riksintressen. Det innebär också att många utvecklingsprojekt kommer att beröra riksintressen på olika sätt. Här beskrivs påverkan på riksintressen för naturvård och friluftsliv. Hur övriga riksintressen berörs beskrivs närmare i avsnitt 7 (kustzonen) och avsnitt 12.

Samhällsområden

- **Edshultshall/Barrevik.** Området runt reningsverket och befintlig båthamn ingår i riksintresset för naturvård. Föreslagen utbyggnad av båthamnen berör till viss del riksintresset. Kommunen bedömer dock inte att de föreslagna åtgärderna kommer att medföra påtaglig skada på riksintresset. Kommunen föreslår därför att avgränsningen av riksintresset anpassas till gränsen för samhällsområdet.

Samhället berörs även till viss del av riksintresset för friluftsliv. Norr och öster om samhället finns ett ”hål” i riksintresset. Dessa områden utgörs av vackra ”fjällhedar” av stort värde för friluftslivet. Kommunen anser det därför inte lämpligt att bygga ut samhället i någon större omfattning åt detta håll. Områdena omedelbart söder om Barrevik är enligt kommunens uppfattning av mindre värde ur rekreationssynpunkt men ingår i riksintresset. I översiktsplanen föreslås utbyggnaden ske huvudsakligen i detta område. En sådan utbyggnad bedöms dels medföra betydligt mindre skada för friluftslivet och dels ge en bättre struktur för samhället.

Föreslagen utbyggnad av småbåtshamnen berör också delvis riksintresset för friluftsliv.

Kommunen bedömer inte att föreslagna utbyggnader kommer att medföra någon påtaglig skada på riksintresset. Kommunen föreslår också att gränsen för riksintresset anpassas till avgränsningen av samhällsområdet, d.v.s. att riksintresset utökas norr om Barrevik och minskas något söder om samhället. En sådan justering av gränserna skulle gynna såväl samhällsbyggnadsintresset som friluftslivet.

- **Ellös.** Riksintresset för naturvård omfattar delar av befintlig bebyggelse i samhällets östra delar. Föreslagen samhällsutbyggnad påverkar dock inte riksintresset.

Även riksintresset för friluftsliv berör delar av översiktsplanens redovisning av samhällsområdet. Riksintresset omfattar bl.a. området öster om idrottsområdet. Detta område redovisas i översiktsplanen som ett närreklamationsområde för Ellös men bedöms vara av mer begränsat intresse för friluftslivet i ett mer övergripande perspektiv. Föreslagen samhällsutbyggnad berör inte riksintresset.

Kommunen föreslår att även gränsen för riksintresset för friluftsliv anpassas till gränsen för samhällsområdet.

- **Hälleviksstrand.** Föreslagen hamnutbyggnad vid Björnstensholmen och vid Varvet berör riksintresse för naturvård och friluftsliv. I båda fallen medges hamnutbyggnad i gällande detaljplan. När det gäller området vid Björnstensholmen finns också lagakraftvunnen miljödom. Kommunen bedömer inte att föreslagna åtgärder medför någon påtaglig skada på riksintressena. Enligt kommunens uppfattning bör därför gränsen för riksintressena anpassas till föreslagen avgränsning av samhällsområdet.
- **Härmanö/Gullholmen.** Hela samhället, även bebyggda delar, ingår i riksintresset både för naturvård och för friluftsliv. Kommunen anser det orimligt att ett levande samhälle skall innefattas i dessa riksintressen. Samhället är förvisso av stort värde som baspunkt för friluftsliv och som utflyktsmål. Inne i själva samhället är det dock i första hand de stora kulturhistoriska värdena (även de av riksintresse) som skapar attraktionen. Dessa värden är säkerställda genom gällande detaljplaner.

Ingen samhällsutbyggnad kan således ske utan att mark som idag redovisas som riksintresse för naturvård och friluftsliv tas i anspråk. En fortsatt utbyggnad är också nödvändig om samhället skall kunna bevaras och vidareutvecklas som ett levande helårssamhälle. Kommunen bedömer inte att de föreslagna utbyggnaderna kommer att innebära någon påtaglig skada för de värden som riksintressena vill skydda. För att inför den fortsatta planeringsprocessen tydliggöra var samhällsintresset skall prioriteras och var bevarandet med hänsyn till naturvärden och friluftslivet skall ges företräde bör, enligt kommunens uppfattning, gränserna för riksintresset anpassas till redovisad gräns för samhällsområdet.

- **Käringön.** Hela samhället ingår i riksintresset för naturvård. Delar av samhället ingår i riksintresset för friluftsliv. Riksintressefrågorna får dock anses avklarade här genom den gällande detaljplanen som omfattar hela ön.
- **Mollösund.** Riksintresset för naturvård omfattar delar av samhällsområdets norra delar där utveckling av turistverksamheter har planerats. Även delar av tänkt utbyggnad på Mollön berör riksintresset. Inget av dessa projekt bedöms medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

Riksintresset för friluftsliv omfattar, förutom de områden som är av riksintresse för naturvård, även hela norra delen av redovisat samhällsområde och hela Mollön. Framförallt tre föreslagna utbyggnadsprojekt berör riksintresset – område för turistisk utveckling, föreslaget småindustriområde

vid ”Molly” och föreslagen utbyggnad på Mollön. Inget av dessa projekt bedöms medföra någon påtaglig skada på riksintresset. Föreslaget utvecklingsområde för turism vid Åkervik samt utbyggnaden på Mollön är båda projekt som gynnar friluftslivet.

Det är kommunens uppfattning att avgränsningen av riksintressena bör anpassas till föreslagen gräns för samhällsområdet

- **Nösund.** Hela samhället ingår i riksintresset för friluftsliv. Förslagen samhällsbyggnad bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset. Riksintressets syfte kan inte rimligtvis vara att skydda friluftsentressena inne i samhället. Det är därför kommunens uppfattning att avgränsningen av riksintresset bör anpassas till föreslagen gräns för samhällsområdet.
- **Stocken.** Föreslagen utbyggnad i norr (turistutveckling) och söder om allmänna vägen berör riksintresset för friluftsliv. Föreslagen utbyggnad bedöms inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset. Det är kommunens uppfattning att avgränsningen av riksintresset bör anpassas till föreslagen gräns för samhällsområdet.

Övriga områden

- **Småbåtshamn och alternativt läge för reningsverk, Sandvik.** Hamnen berör område som är av riksintresse för friluftslivet. Eftersom en utbyggnad tillgodoser ett friluftsentresse bedöms exploateringen inte skada utan snarare gynna riksintresset.
- **Vindkraftsetablering Månsemyr.** Utbyggnaden tangerar område som är av riksintresse för naturvård. Påverkan på detta riksintresse bedöms bli begränsad och medför ingen påtaglig skada på riksintresset.

Hela området är av riksintresse för friluftsliv. Påverkan på detta riksintresse blir både positiv och negativ. Delar av området ligger i anslutning till avfallsanläggningen och bedöms därför idag vara av begränsat värde för friluftslivet. Övriga delar av området är idag opåverkat av exploatering, men relativt svårtillgängligt. Etableringen innebär givetvis att områdets orörda karaktär delvis går förlorad. Samtidigt innebär exploateringen att området blir betydligt mer lättillgängligt än idag genom de vägar som kommer att anläggas. Kommunens bedömning är att området härigenom också kommer att bli betydligt mer utnyttjat som strövområde än idag. Totalt sett bedöms därför inte exploateringen medföra någon påtaglig skada på riksintresset.

- **Föreslaget industriområde vid Månsemyr.** Området ligger inom riksintresset för friluftsliv. Närheten till avfallsanläggningen gör dock att detta område saknar större värde för friluftslivet. Exploateringen bedöms därför inte medföra någon påtaglig skada på riksintresset.
- **Föreslagen bebyggelse vid Säckebäck.** Delen väster om väg 160 berör riksintresse för naturvård och friluftsliv. Den föreslagna turistanläggningen ses som ett stort värde för friluftsliv och turism. Närheten till väg 160 gör att området i övrigt bedöms vara av mer begränsat värde för friluftslivet. De mest attraktiva områdena i anslutning till befintlig rastplats kommer att bli mer tillgängliga än idag. Projektet bedöms inte medföra någon påtaglig

skada på riksintresset. En översiktlig inventering av områdets naturvärden har genomförts. Utbyggnaden har inte bedömts medföra någon påtaglig skada på riksintresset. I det fortsatta planeringsarbetet kommer undersökningarna beträffande projektets påverkan på naturmiljön att ytterligare fördjupas.

- **Föreslagen färjeterminal vid Tuvesvik.** Ligger helt inom riksintresse för friluftsliv och naturvård. Riksintressefrågorna bedöms vara avklarade genom lagakraftvunnen detaljplan.
- **Kårehogen.** Föreslagen bostadsbebyggelse ligger inom riksintresse för naturvård och friluftsliv. Inom ramen för detaljplanearbetet har projektets eventuella påverkan på riksintressena prövats. Någon risk för påtaglig skada på riksintressena har inte bedömts föreligga.
- **Morlanda.** Föreslagen ny golfbana ligger inom riksintresse för naturvård och friluftsliv. Projektet har inte bedömts medföra påtaglig skada på riksintressena.
- **Föreslagen utbyggnad på Malö och Flatön.** Berör riksintresse för friluftsliv. Det är här fråga om relativt begränsade utbyggnader. Någon risk för att riksintresset skall skadas påtagligt bedöms därför inte föreligga.
- **Barrevik.** Alternativt läge för reningsverk. Berör riksintresse för friluftsliv. Projektet bedöms få en mycket begränsad påverkan på riksintresset.

14.4 KONSEKVENSER - STRANDSKYDD OCH NATURRESERVAT

Ett antal av de i översiktsplanen föreslagna utbyggnadsprojekten berör område med strandskydds- eller reservatsbestämmelser. Dessa projekt förutsätter, för att kunna genomföras, dispens enligt miljöbalkens bestämmelser. I samband med att ansökan om sådan dispens inlämnas kommer skälen för detta närmare att utvecklas och, då risk för betydande miljöpåverkan kan finnas, miljökonsekvensbeskrivning att upprättas. I det följande ges en översiktlig redovisning av de aktuella projektens konsekvenser. Endast områden som avses att byggas ut under planperioden. Föreslagna reservområden är således inte medtagna.

Samhällsområden

- **Ellös.** Föreslagen hamn väster om reningsverket berörs av strandskydd. Området är synnerligen svårtillgängligt. Dessutom gör närheten till reningsverket att områdets attraktivitet som strövområde är begränsat. Föreslagen utbyggnad av småbåtshamnen berör delvis vattenområde med strandskydd. Utbyggnaden kommer knappast att motverka syftet med strandskyddet.
- **Henån.** Föreslaget bostadsområde vid Dalby berör något strandskyddad mark. Det aktuella området är åkermark som saknar värde ur allemansrättslig synpunkt. Även föreslagen utbyggnad av småbåtshamnen kommer att till viss del beröra vattenområde med strandskydd. Utbyggnaden bedöms inte motverka syftet med strandskyddet.

- **Härmanö/Gullholmen.** Föreslagen samhällsutbyggnad berör delvis naturreservat (bostäder) och strandskydd (småbåtshamn). Utbyggnaden inom reservatet bedöms medföra en mycket begränsad påverkan på reservatet. Alternativa utbyggnadsområden saknas. Anläggandet av småbåtshamnen bedöms inte motverka syftet med strandskyddet.
- **Käringön.** Föreslagen utbyggnad av gästhamnen kan i någon mån komma att beröra strandskyddet. Anläggningen kommer knappast att motverka syftet med strandskyddet.
- **Mollösund.** Föreslaget turistområde norr om samhället berör strandskyddet. Det gör även föreslagen utbyggnad av Lerviks industriområde samt föreslagen utbyggnad på Mollön. Turistområdet syftar till att skapa anläggningar för det rörliga friluftslivets behov. Utvecklingen på Mollön har som syfte att öka Mollöns tillgänglighet för även icke båtburna turister. Båda dessa projekt bedöms därför gynna de intressen som strandskyddet skall skydda. Området vid Lerviks industriområde bedöms i stort sakna intresse ur allemansrättslig synpunkt.
- **Stocken.** Föreslagen utbyggnad av Tofta Gård och Stockens camping berör strandskyddad mark liksom föreslagen hamnutbyggnad norr om samhället. I samtliga fall handlar det om anläggningar för det rörliga friluftslivets behov. Utbyggnaden bedöms inte motverka syftet med strandskyddet.

Övriga områden

- **Småbåtshamn, Sandvik.** Ligger helt inom strandskydd. Småbåtshamnar tillhör den typ av anläggningar som rimligtvis måste ligga i anslutning till vatten och kommer därmed ofta att beröra strandskyddet. Båtlivet är en viktig del i det rörliga friluftslivet på Orust. Anläggningen kommer därför att gynna det rörliga friluftslivet.
- **Föreslagen bebyggelse vid Säckebäck.** Området väster av väg 160 ingår i Stigfjordens naturreservat. Område med strandskydd kan eventuellt beröras något. I den mån strandskyddet berörs handlar det om en turistanläggning vars syfte är att öka områdets tillgänglighet och attraktivitet för allmänheten. När det gäller naturreservatet har det länge varit aktuellt från länsstyrelsens sida att se över reservatets gränser och reservatsbestämmelserna. Det är kommunens uppfattning att den föreslagna utbyggnaden inte motverkar syftet med reservatet. Utbyggnaden kommer också i hög grad att underlätta en framtida VA-sanering av befintlig bebyggelse i området - både på Orust och på Tjörnsidan. Detta kommer att få stora positiva effekter på Natura 2000- området Stigfjorden.
- **Ny Färjeterminal Tuvesvik.** Vattenområden avsedda för småbåtshamn mm har fortfarande kvar strandskyddsbestämmelser. Genom den lagakraftvunna detaljplanen har dock områdets lämplighet för småbåtshamn prövats.
- **Gammalt varvsområde vid Kila.** Lämpligt att utnyttja för verksamheter med anknytning till turism (t.ex. som en del i expansion av verksamheten vid Handelsman Flink). Området är idag inte särskilt attraktivt, men föreslagen verksamhet skulle gynna friluftslivet och samtidigt bidra till att stärka det lokala näringslivet.

- **Område vid Sätas båtvarv.** Möjligheterna att lösa områdets tillfart via en ny nerfart väg 160 skall studeras. Kommunen vill i det sammanhanget också pröva förutsättningarna att anlägga en turistanläggning (hotell/restaurang) i anslutning till en sådan ny nerfart. Möjligheterna till viss expansion av varvsverksamheten kombinerat med visst turistiskt boende skall också prövas. Enligt kommunens uppfattning är det ett markutnyttjande som gynnar det rörlig friluftslivet.
- **Morlanda.** Föreslagen golfbana ligger inom naturreservat. Reservatsbestämmelserna medger golfbana
- **Reningsverk.** Föreslaget läge för reningsverk vid Barrevik ligger inom strandskydd. Reningsverket måste av tekniska och ekonomiska skäl ligga relativt nära vattnet. Påverkan på friluftslivet bedöms dock bli begränsad.
- **Svanviks båthamn.** Mindre utbyggnad av befintlig hamn föreslås. Berör naturreservat och strandskydd. Konsekvenserna kommer att närmare beskrivas i en eventuell framtida ansökan

14.5 KONSEKVENSER - SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Ur ovanstående beskrivningar kan konstateras att om planförslaget antas och genomförs kan finnas risk för att betydande miljöpåverkan uppstår i några geografiska områden. Här beaktas särskilt att projekten berör riksintresse, strandskydd och/eller naturreservat.

- **Energi- och kretsloppspark Månsemyr.** Den föreslagna vindkraftsetableringen i anslutning till avfallsanläggningen vid Månsemyr kan komma att ge en produktion av förnyelsebar energi motsvarande ca 50 procent av Orust nuvarande totala elkonsumention. Nyttan av detta överväger klart den eventuella skada som etableringen kan medföra på naturmiljön i området. De effekter som etableringen kan få på naturmiljön är också till största delen reversibla. När anläggningen tas ur bruk kommer kvarstående ingrepp i naturmiljön att vara mycket begränsade och därmed också påverkan på friluftslivet.
- **Bostäder på Härmanö.** Att bevara och vidareutveckla kustsamhällena som levande helårssamhällen är en mycket viktig del i kommunens ambition att verka för en hållbar samhällsutveckling med beaktande av ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. För att detta mål skall kunna uppnås är det nödvändigt att tillskapa utvecklingsmöjligheter för bostäder och verksamheter. Gullholmen/Härmanö är ett samhälle som är nästan helt inneslutet i Härmanö naturreservat. För att möjliggöra en fortsatt utveckling av samhället föreslås därför att begränsade delar av reservatet kan tas i anspråk för nödvändig samhällsutveckling. Enligt kommunens uppfattning innebär detta mycket begränsade konsekvenser för reservatsintresset medan att lägga en död hand över samhället kan få mycket ödesdigra följder när det gäller förutsättningarna att bevara ett levande kustsamhälle.

- **Turistanläggning och bostäder i Säckebäck.** Den föreslagna turistanläggningen bedöms bli en mycket attraktiv anläggning för det rörliga friluftslivet. Den kommer också att göra området mer tillgängligt för allmänheten. De föreslagna bostäderna får ett attraktivt läge med goda kommunikationer. Bostäderna kommer att kunna finansiera en VA-ledning till Varekil. Denna överföringsledning möjliggör en framtida VA-sanering av ett stort antal fastigheter som idag har enskilda avlopp med Stigfjorden och Halsefjorden som recipient. De miljömässiga vinster som detta medför överväger enligt kommunens uppfattning väl den eventuella skada projektet kan medföra för naturmiljön lokalt i området.
- **Småbåtshamn i Sandvik.** Båtlivet är en viktig del av det rörliga friluftslivet på Orust. Närheten till havet och möjligheten att kunna utnyttja detta för rekreation i olika former är en viktig del i det som utgör kommunens attraktivitet för boende. Samtidigt råder idag stor brist på båtplatser. Kommunen ser det därför som en viktig del i ambitionen att stärka kommunens konkurrenskraft att åtminstone de helårsboende som så önskar skall kunna erbjudas båtplats. Översiktsplanen redovisar ett antal olika utbyggnadsprojekt i form av kompletteringar av befintliga hamnar i samhällena. Dessa projekt syftar främst till att tillgodose ett lokalt behov. För att kommuninvånare även utanför dessa samhällen skall kunna erbjudas båtplats har kommunen haft som ambition att få fram ett par hamnlägen i mer ”externa” lägen. Sandvik bedöms vara ett mycket attraktivt läge för en sådan hamn.

Etableringens konsekvenser för naturmiljön är ännu inte fullständigt utredda. De översiktliga studier som gjorts visar på att man med olika kompensatoriska åtgärder kan begränsa de negativa effekterna på havsmiljön. En sådan åtgärd som diskuteras är att schakta ut en förbindelse med Tångesund. En sådan förbindelse skulle ge en avsevärt förbättrad vattencirkulation i viken, vilket bedöms vara positivt för den marina miljön.

- **Turistanläggning och småbåtshamn i Mollösund.** Att bevara och vidareutveckla kustsamhällena som levande helårssamhällen är en mycket viktig del i kommunens ambition att verka för en hållbar samhällsutveckling med beaktande av ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. En avgörande fråga när det gäller att kunna förverkliga detta mål är att stärka det lokala näringslivet och skapa fler arbetstillfällen. Enligt kommunens uppfattning ligger den kanske viktigaste sysselsättningspotentialen i kustsamhällena i en utvecklad helårsturism. Mollösund är ett samhälle som har utomordentligt goda förutsättningar för en sådan utveckling bl.a. i form av stora kultur- och naturvärden och kompetenta entreprenörer.

En utveckling av helårsturism förutsätter en relativt omfattande utbyggnad av en turistisk infrastruktur i form av anläggningar för boende och aktiviteter av olika slag. Sådana anläggningar måste också i huvudsak placeras i attraktiva lägen, vilket oftast innebär i relativ närhet till havet, för att det skall vara möjligt att attrahera erforderligt kapital för investeringarna. Området norr om Katteviksbadet är det enda området i Mollösunds närhet som har de kvaliteter som krävs för att området skall vara intressant och som samtidigt är tillräckligt stort för att rymma de anläggningar som kan bli aktuella. En utbyggnad av detta område i kombination med en förbättrad tillgänglighet till Mollön genom en självbetjäningsfärja av den typ som

trafikerar Kosterundet skulle innebära ett kraftigt lyft för Mollösund som turistort utan att den kulturhistoriskt mycket värdefulla samhällskärnan påverkas negativt.

Kommunen betraktar möjligheterna att utveckla en turistisk infrastruktur i området som närmast en ödesfråga för Mollösund och avgörande för möjligheterna att bibehålla och vidareutveckla samhället som ett levande kustsamhälle. Utifrån ambitionen att bygga ett hållbart samhälle kan sägas att det i detta projekt mycket stora sociala och ekonomiska fördelarna väl överväger eventuella ingrepp i den lokala naturmiljön som projektet kan medföra.

- **Hamnen i Ellös.** Den planerade färjeförbindelsen med Norge kommer att medföra ökad sysselsättning och förbättrat underlag för servicen i Ellös. Dessa fördelar bedömer kommunen mycket väl uppväger de nackdelar projektet kan medföra.

I samband med fortsatt planering på detaljplanenivå skall miljökonsekvensbeskrivningar tas fram för de planer kommunen bedömer kan innebära betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvenserna skall redovisas samt förslag på åtgärder hur de negativa konsekvenserna för miljön samt friluftslivet kan minimeras eller undvikas.

14.6 AVSTÄMNING MOT MILJÖKVALITETSMÅL

Miljömålen

Riksdagen har beslutat om 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgångspunkt för miljöarbetets inriktning i Sverige. De nationella miljömålen ligger till grund för länsstyrelsens beslutade regionala miljömål som redovisats i rapporten Miljömålen i Västra Götaland 2003. Orust kommun har i ett naturvårdsprogram (antaget dec. 06) tagit fram kompletterande lokala mål till sju av riksdagens mål med direkt koppling till naturvärden på Orust: Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv. Kompletterande kommunala mål redovisas där de har relevans till översiktsplanen.

Begränsad klimatpåverkan

Det nationella delmålet beträffande utsläpp av växthusgaser för landet som helhet är att utsläppen som medelvärde i perioden 2008-2012 skall vara minst 4 procent lägre än år 1990.

Den utbyggnad och förtätning som sker i Henån, Ellös, Svanesund och Varekil ger ett boende med relativt god tillgång till kollektivtrafik. I de mindre orterna är underlaget för kollektivtrafik sämre vilket skapar risk för ett ökat bilberoende. Samtidigt innebär en bostadsutbyggnad i de mindre orterna ökade möjligheter att bibehålla kollektivtrafiken här. Fler bostäder i samhällena skapar möjligheter att bibehålla/utöka lokal service och handel inom gång- och cykelavstånd. Utbyggnader och förtätning skapar också goda förutsättningar för när- och fjärrvärmesystem baserade på förnyelsebara energikällor.

Ett fortsatt eller ökat byggande på landsbygden ger å ena sidan ett dåligt underlag för kollektivtrafik, ett ökat transportbehov och ett ökat bilberoende. Å andra sidan kan en förtätning av landsbygden bidra till en ökad lokal livsmedels- och biobränsleproduktion, vilket kan minska transportbehov och användning av fossilt bränsle.

Nya verksamhetsområden i alla tre kommundelar skapar bättre förutsättningar för fler att få arbete i närområdet och kan därmed också medföra minskad pendling. Förutsättningar att bo och arbeta året runt i kustsamhällena förbättras genom föreslagen satsning på en utökad helårsturism.

De föreslagna gång- och cykelvägarna skapar förutsättningar för en ökad gång- och cykeltrafik vilket bidrar till minskade CO₂ utsläpp och bullerstörningar från biltrafiken.

Om vindkraftsområdena byggs ut skulle förnyelsebar elenergi motsvarande ca 2/3 av Orust nuvarande elkonsumention kunna produceras. Den föreslagna biogasanläggningen vid Månsemyr skulle bidra med förnyelsebar energi i form av metangas för fordonsdrift.

Den sammanfattande bedömningen är att ett genomförande av översiktsplanen bidrar till minskade utsläpp av CO₂, framförallt beroende på den föreslagna vindkraftsutbyggnaden. Det nationella delmålet skulle för Orust del sannolikt uppnås.

Frisk luft

Miljömålet handlar om att minska skadliga luftföroreningar såsom ozon, kvävedioxid, partiklar och cancerframkallande ämnen.

Orust är en utpräglad landsbygdskommun med få utsläppskällor och förhållandevis ren luft. Det som trots allt skapar skadliga luftföroreningar på Orust är biltrafiken, småskalig vedeldning och båtindustrin.

I översiktsplanen finns förslag på samlade utbyggnader och förtätningar av befintlig bebyggelse. Detta skapar goda förutsättningar för effektiva närvarmesystem baserade på biobränsle och solvärme. En ökad bebyggelse på landsbygden kan dock medföra småskalig vedeldning i större omfattning samt en ökad biltrafik. Utbyggnaden av gång- och cykelbanor, fler arbetsplatser i närområdet och en ökad användning av solfångare skulle dock minska skadliga utsläpp från trafik och uppvärmning. Den sammanfattande bedömningen är att luftkvaliteten inte kommer att försämrats genom de förslag som ställs i planen.

Bara naturlig försurning

Miljömålet handlar om att minska utsläppen av svavel- och kvävedioxid, vilka framförallt härstammar från förbränning av fossila bränslen vid transporter och uppvärmning.

Hur översiktsplanens förslag påverkar transporter, uppvärmning och användande av fossila bränslen har redovisats ovan under målen Begränsad kli-

matpåverkan och Frisk luft. Den sammanfattande bedömningen är att försurningen kommer att minska genom de förslag som ställs i planen.

Giftri miljö

Miljömålet handlar om att miljön skall vara fri från ämnen som är skadliga för människor och den biologiska mångfalden.

I översiktsplanen redovisas mark för återvinningsstationer och avfallsanläggningar på sådana platser där giftiga ämnen kan tas om hand på ett säkert sätt. Ny bostadsbebyggelse medges inte på förorenad mark. Föreslagen utbyggnad av småbåtshamnar innebär en ökad risk för att gifter sprids i havsmiljön. Riskerna kan dock minimeras genom att områdena detaljutformas så att kemikaliehantering, bottenvätt av båtar etc. görs på ett säkert sätt. Den sammanfattande bedömningen är att planen inte mer än marginellt påverkar miljömålet.

Skyddande ozonskikt

Miljömålet handlar om användning av ozonedbrytande ämnen. Miljömålet har ingen relevans för fysisk planering.

Säker strålmiljö

Miljömålet handlar om att människor och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning.

Översiktsplanen anger inom samhällsområdena en skyddszon kring kraftledningarna, i övrigt påverkar inte planförslaget miljömålet. Radonfrågan behandlas under miljömålet En god bebyggd miljö.

Ingen övergödning

Miljömålet innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten. Utsläpp av gödande ämnen - kväve och fosfor - kommer främst från trafiken, från jord- och skogsbruket samt enskilda avlopp.

Hur översiktsplanens förslag påverkar transporter och användandet av fossila bränslen har redovisats ovan under målen Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft. Översiktsplanen redovisar inga särskilda strategier för att minska näringsbelastningen från jord- och skogsbruk, mer än att kommunen generellt skall verka för det. Däremot förespråkas en ökad anslutning till, och utbyggnad av, kommunalt VA för att minska utsläppen från enskilda avlopp. Större föreslagna bostadsutbyggnader utanför centralorterna, såsom i Kungsviken och Säckebäck, möjliggör hundratals hushåll att ansluta sig till kommunalt VA, vilket kraftigt skulle reducera näringsbelastningen i dessa områden.

Vidare föreslår planen att reningsverken i Mollösund, Barrevik och Hälleviksstrand ersätts av nytt gemensamt reningsverk för sydvästra Orust och redovisar några förslag till placering. Vid nylokalisering av bebyggelse på landsbygden där anslutning till kommunalt VA inte kan ske bör gemensamma lösningar eftersträvas. Den sammanfattande bedömningen är att näringsbelastningen på mark och vatten kommer att minska om planen genomförs.

Levande sjöar och vattendrag

Miljömålet handlar om att sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Vilket bl.a. innebär att näringsbelastningen inte får öka samt att sjöar, stränders och vattendrags stora värden för friluftsliv värnas.

Hur ett genomförande av översiktsplanen skulle påverka utsläpp av gödande ämnen har redovisats ovan under miljömålet Ingen övergödning.

Översiktsplanen redovisar vidare hur kommunen avser att skydda och bevara öns sjöar och vattendrag. Sjön Rödsvattnet är en ytvattentäkt och därmed kringgärdad med olika skyddszoner i syfte att förhindra utsläpp som kan skada vattentäkten. Sjön är också utpekad som ”lokalt värdefullt naturområde”. Grindsby- och Assmunderödsvatten, Klevaån och Runnsvatten är definierade som ”lokalt värdefulla landskap”. De hänsynskrav som bör beaktas för dessa områden redovisas närmare i kommunens naturvårdsprogram. Med stöd av MB 3:3 redovisas i princip alla sjöar och vattendrag i kommunen som ekologiskt känsliga områden. Dessa skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Områden av särskilt stort värde för friluftslivet eller naturvärden skyddas genom förordnande enligt miljöbalkens 7:e kapitel. Flertalet av öns sjöar och vattendrag är belagda med strandskydd upp till 300 meter från stranden. Kollungeröd vatten och delar av Morlandaån utgör dessutom naturreservat för dess höga naturvärden.

De utbyggnadsförslag som direkt berör miljömålet i översiktsplanen är dels ett bostads- och verksamhetsområde samt några mindre verksamhetsområden i Varekil, dels en ny förbifart söder om Henån. De förstnämnda förslagen berör Varekilsån och det sistnämnda ett vattendrag som mynnar ut i Henån. Natur- och friluftslivsvärdena för dessa vattendrag bedöms kunna säkerställas genom åtgärder som fastläggs i detaljplan. En sammanfattande bedömning är att ett genomförande av översiktsplanen skulle vara i linje med miljömålets intentioner.

Grundvatten av god kvalitet

Miljömålet handlar om att grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Vilket bl.a. innebär att grundvattnets kvalitet eller kvantitet inte försämras genom markexploatering eller annan påverkan.

Översiktsplanen redovisar ingen utbyggnad som påverkar eller spolierar område av intresse för vattenförsörjning och krav på grundvattnets kvalitet. Runt kommunens grundvattentäkt Korskällan finns olika skyddszoner i syfte att förhindra utsläpp som kan skada vattentäkten. Grundvattentillgången i kommunen är inte jämt fördelad. Inom vissa områden råder påtaglig kapacitetsbrist och även kvalitativa försämringar, särskilt gäller detta i kustbandet och på öar. Vid nylokalisering skall enligt översiktsplanen alltid hänsyn tas till näraliggande befintliga vattentäkter och ett områdes möjligheter att täcka behovet av dricksvatten. Hur förslagen i översiktsplanen påverkar utsläppen av övergödande ämnen har redovisats ovan under miljömålet Ingen övergödning. En sammanfattande bedömning är att ett genomförande av översiktsplanen skulle vara i linje med miljömålets intentioner.

Hav i balans samt en levande kust och skärgård

Enligt miljömålet skall havet ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Samtidigt skall kusten och skärgården ha en hög grad av upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Detta innebär dels att belastningen av näringsämnen och föroreningar samt fysisk påverkan inte försämrar förutsättningarna för biologisk mångfald och produktion i havet. Dels att bebyggelse och annan exploatering sker med hänsyn till ovanstående värden.

Hur ett genomförande av översiktsplanen skulle påverka utsläpp av gödande ämnen har redovisats ovan under miljömålet Ingen övergödning. Den föreslagna utbyggnaden av kommunalt avlopp skulle på ett betydande sätt minska närsaltsbelastningen i grunda vikar, exempelvis i Kungsviken och Stigfjorden. Detta skulle minska förekomsten av fintrådiga grönalger, vilket i sin tur förbättrar förutsättningarna för det ekologiskt betydelsefulla ålgräset.

Översiktsplanen redovisar ett flertal turist- och hamnanläggningar; dels för att skapa helårsarbeten och levande kustsamhällen, dels för att tillskapa båt- och sjöbodplatser som motsvarar den stora efterfrågan. Turistanläggningarna koncentreras till kustsamhällena, undantaget Skåpesund, intill befintlig rastplats, och Tuvesvik, i anslutning till den nya färjeterminalen. Även två småbåtshamnar föreslås utanför samhällena; en i Tuvesvik och en i Sandvik mellan Barrevik och Mollösund. Utbyggnadsförslag för bostäder i storleksordningen 20-40 hus finns i stort sett i alla kustsamhällena. Inom hela kustzonen redovisas var kompletterande bebyggelse på landsbygden kan tillåtas; framförallt i direkt anslutning till befintliga bebyggelsestrukturer.

Utbyggnader är i vissa fall föreslagna inom område med riksintresse och/eller strandskydd. I några fall (Säckeback, Härmanö) berörs även naturreservat. Trots detta undviks en fragmentisering och negativ påverkan av kustzonens naturvärden: i princip alla förslagen är koncentrerade till befintliga samhällen eller till dess direkta närhet. Vid en varsam, natur- och kulturmiljöanpassad, utbyggnad bedöms inte heller förslagen påtagligt strida mot riksintressen eller förordningar eftersom de är till för det rörliga friluftslivets behov och för en nödvändig utveckling av kustsamhällena.

Kompletterande kommunala mål

- Marina grundbottnar dominerade av ålgräs, nating och blåmusselbankar skall öka med 5 procent.
- Ingen exploatering av dessa botten typer får ske utan att lika mycket ersättningsmiljöer med motsvarande botten typ tillskapas.
- I fall där påverkan på ovan nämnda botten typer kan befaras p.g.a. av punktutsläpp, skall kommunen undersöka påverkan och arbeta för åtgärder.
- 100 enskilda avlopp till grunda kustområden skall ha anslutits till kommunalt VA till år 2010.
- Minst två hinder för vattengenomströmning i grunda vikar skall åtgärdas.
- Bullerfria delar av skärgården bör prövas.
- Antalet betade öar skall öka med 25 procent.
- Mollön skall vara tillgänglig som upplevelsemiljö även för icke båtägare.
- Avfallskärl skall finnas i skärgården för att minimera nedskräpning.

Den sammanfattande bedömningen är att miljö kvalitetsmålet med kompletterande lokala mål till övervägande del kan uppnås genom de förslag som

ställs i planen. Avgörande är att de föreslagna turism- och hamnanläggningarna samt bostadsutbyggnaden genomförs med mycket stor hänsyn till den känsliga natur- och kulturmiljön. Vid ingrepp på marina grundbottnar kan också kompensatoriska åtgärder komma att krävas för att inte miljömålet skall motarbetas. Ansvaret för detta ligger dock på detaljplane- och projekteringsnivån.

Myllrande våtmarker

Enligt miljömålet skall våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Vilket innebär att det skall finnas våtmarker av varierande slag med biologisk mångfald. Våtmarker skall således skyddas så långt möjligt mot alla former av exploatering.

Ekologiskt värdefulla våtmarker skyddas genom naturreservat samt strand-skyddsbestämmelser. De och övriga våtmarker, sjöar och vattendrag omfattas också av skydd i översiktsplanen enligt MB 3 § 3: ”ekologiskt särskilt känsliga områden”. Ingen utbyggnad föreslås inom något område med våtmarker.

Kompletterande kommunala mål

- Ett förslag på skydd för myrkomplexet på södra Storehamnsområdet skall prövas.
- Kommunen skall sträva efter att 95 procent av arealen värdefulla havstrandängar hävdas på ett sätt som bevarar deras värden.

En sammanfattande bedömning är att ett genomförande av översiktsplanen skulle vara i linje med miljömålets intentioner och inte hindra uppfyllandet av kompletterande lokala mål.

Levande skogar

Miljömålet handlar om att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturvärden och sociala värden värnas.

Den ekologiskt sett mest betydelsefulla och artrika skogsmiljön på Orust är dalsidornas och mosaiklandskapets randlövsskogar. Flertalet av dessa skogar och andra ädellövskogar skyddas av naturreservat. De omfattas också av skydd i översiktsplanen enligt MB 3:3 ”ekologiskt särskilt känsliga områden”. Det finns några - med Orustmått - större sammanhängande och opåverkade skogsområden, viktiga för skogsbruk, bibehållen artrikedom och friluftsliv. I översiktsplanen redovisas dessa områden som ”stora opåverkade områden” enligt MB 3:2 samt i vissa fall som ”värdefulla landskap”. Båda dessa bestämmelser innebär att områdena skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär.

Inga utbyggnadsförslag finns i översiktsplanen som på ett påtagligt sätt skulle inverka negativt på något värdefullt eller större sammanhängande skogsområde. Föreslagna vindkraftetableringar vid Månsemyr och Hårleby bedöms inte påverka naturvärden eller friluftsliv i någon större utsträckning. Den föreslagna utbyggnaden av verksamhetsområdet vid Hogen utanför Henån innebär en viss negativ påverkan på tätortsnära naturmiljö och friluftsliv. Detta uppvägs till stor del genom att ett betydligt större sammanhängande

skogsområde närmare Henån bevaras. Denna skog - och en stor del av övriga tätortsnära skogar - redovisas i översiktsplanen som ”värdefulla naturområden”. Dessa undantas exploatering och skall bevaras främst för tätortsnära rekreation och friluftsliv.

Kompletterande kommunala mål

- Orust kommun skall verka för att de ädellövskogar som av länsstyrelsen bedömts ha ”högsta skyddsvärde” får ett långsiktigt formellt skydd.
- All kommunalägd skogsmark skall vara miljöcertifierad.

Sammanfattningsvis bedöms miljömålet väl uppfyllas genom planens förslag och inte hindra uppfyllandet av kompletterande lokala mål.

Ett rikt odlingslandskap

Miljö kvalitetsmålet handlar om att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Merparten av odlingslandskapet skyddas i översiktsplanen genom bevarandebestämmelser redovisade under ”kulturhistoriskt värdefulla områden” och/eller ”lokalt värdefulla landskap”. Intentionerna med dessa områden beskrivs också utförligt i Orust kommuns kulturmiljövårdsprogram respektive naturvårdsprogram. Ängs- och hagmarker skyddas även genom bestämmelser i översiktsplanen om ”ekologiskt särskilt känsliga områden” enligt MB 3:3. Viktigast för den biologiska mångfalden är att odlingsmiljöer med lång kontinuitet av skötsel bibehålls och sköts.

Översiktplanen föreslår ingen utbyggnad på något värdefullt odlingslandskap med bevarandeskydd enligt ovan. Visst ianspråktagande av brukningsvärd jordbruksmark av allmänt intresse enligt miljöbalken föreslås för industriändamål i Svanesund, Varekil och Henån. I alla tre fallen handlar det om att tillgodose väsentliga samhällsintressen som med hänsyn till samhällsstrukturen är svåra att lokalisera till annan plats. Den föreslagna utbyggnaden av bostäder i Dalbyområdet i Henån samt några mindre områden för bostäder i Varekil och Svanesund tar mindre värdefull (ur jordbrukssynpunkt) öppen mark/ängsmark i anspråk. Denna mark har viss betydelse med hänsyn till biologisk mångfald, friluftsliv och landskapsbild. Samhällsintressena för bostadsutbyggnad bedöms dock i dessa fall som viktigare.

Kompletterande kommunala mål

- Minst 95 procent av de ängs och hagmarker som bedömts som värdefulla i den senaste ängs och hagmarksinventeringen skall hävdas på ett sätt som bevarar deras värden.
- Arealen hävdad äng skall öka med minst 5 ha.
- Minst 40 procent av åkerarealen skall odlas ekologiskt.

Sammanfattningsvis bedöms miljömålet till största del uppfyllas genom planens förslag och inte hindra uppfyllandet av kompletterande lokala mål.

God bebyggd miljö

Det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö innefattar bland annat en planering för en samhällsstruktur som främjar miljöanpassade och resurs-

snåla transporter, en planering för kulturhistoriska och estetiska värden och ett skydd för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, effektivare energianvändning i bostäder och nyttjande av förnyelsebar energi, strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras samt minskat trafikbuller och mindre radon, fukt och mögel inomhus.

Förslagen i översiktsplanen grundas i stor utsträckning på målet om en hållbar utveckling (se redovisning ovan om planens miljökonsekvenser och överensstämmelser med andra miljömål). Särskild prioritet skall ges för bostads-service-, och verksamhetsprojekt som kan bidra till att stärka de tre primära serviceorterna Henån, Svanesund och Ellös. Genom att utbyggnadsstrukturen på så vis huvudsakligen är uppbyggd kring kollektivtrafikstråk, och där ett framtida utbyggt gång- och cykelvägnät skall komplettera kollektivtrafiken, kan det nationella målet om säkra och miljövänliga transporter sägas ha fått sitt uttryck i översiktsplanen.

Planen styr inte i detalj hur de enskilda bostadsområdena skall utformas, men uttrycker inriktningar som stöd för efterföljande detaljplanering. Särskilda planeringsåtgärder/nya detaljplaner skall genomföras i de kustsamhällen som idag har äldre detaljplaner för att säkra samhällenas värdefulla kulturmiljö. Generellt i samhällsområdena föreslås en kombinerad utbyggnad av bostäder, verksamheter och ett stärkt serviceutbud. Det föreslås också sammanhängande naturområden för friluftsliv- och rekreation i direkt anslutning till samhällena. Vidare är kommunen positiv till en fortsatt småskalig bebyggelseutveckling även utanför samhällsområdena under förutsättning att VA-försörjning kan ske på ett miljöanpassat sätt och att allmänna intressen beaktas. Större utbyggnader eller bostadsområden på landsbygden föreslås dock inte.

På Orust finns få bullerstörda lägen. Översiktsplanen redovisar ett avstånd från större vägar på minst 12 meter för att minimera störningar vid ny bebyggelse. Ett genomförande av planen bedöms inte öka antalet bullerstörda.

Enligt översiktsplanen skall en god energihushållning alltid eftersträvas i samband med planering för ny samlad bebyggelse. Möjligheterna att anordna gemensam närvärmeanläggning med utnyttjande av förnyelsebar energikälla samt byggnadstekniska lösningar som minskar utsläppen av CO₂ och energiförbrukning skall eftersträvas. Detta föreslås framförallt regleras genom exploateringsavtal.

Kompletterande kommunala mål

- Alla invånare i kommunens tätorter skall ha tillgång till lättströvad natur inom gångavstånd.
- Estetiska och kulturhistoriska värden i närlandskapet utgör alltid viktiga aspekter vid planering och skötsel av naturområdena vid tätorterna.
- Estetiska och kulturhistoriska värden i landskapet utgör alltid viktiga aspekter vid all hantering av bygglov/detaljplanering inom kommunens ”värdefulla landskap”
- Långtgående hänsyn tas till värdefulla naturområden i samband med exploateringar. De rekommendationer om hänsyn som angivits i naturvårdsprogrammet följs.

Sammanfattningsvis bedöms miljömålet uppfyllas genom planens förslag samt stödja, alternativt inte hindra uppfyllandet av, kompletterande kommunala mål.

Ett rikt växt- och djurliv

Enligt miljö kvalitetsmålet skall den biologiska mångfalden bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas.

Hur översiktsplanens förslag skyddar eller påverkar öns växt- och djurliv har redovisats ovan under målen Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt en levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap.

Kompletterande kommunala mål

- Kommunen medverkar inte utan synnerliga skäl till exploatering som medför skador på kända förekomster av arter som klassificerats som hotade. Kan det inte undvikas skall kompensationsåtgärder göras för arten.
- Kommunen avser att särskilt arbeta för att förbättra förutsättningarna för ett bevarande av de ansvarsnaturtyper och ansvarsarter som pekats ut i kommunens naturvårdsprogram.

Sammanfattningsvis bedöms miljömålet väl uppfyllas genom planens förslag och inte hindra uppfyllandet av kompletterande lokala mål.

14.7 AVSTÄMNING MOT MILJÖKVALITETSNORMER

Myndigheter och kommuner skall vid planering och planläggning iaktta miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken. Miljö kvalitetsnormerna (MKN) anger de förorenings- eller störningsnivåer som människor eller naturen kan utsättas för utan olägenheter av betydelse, och som inte får överskridas (eller underskridas) efter en viss angiven tidpunkt.

Miljö kvalitetsnormer för utomhusluft

Anges för kvävedioxid och kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar (PM 10) och ozon. Miljö kvalitetsnormer får inte överskridas efter 2005 för kvävedioxid och inte efter 2009 för bensen och ozon. För övriga ämnen trädde normerna i kraft omedelbart. Om det finns risk för att någon MKN inte kan uppfyllas i tid skall ett åtgärdsprogram tas fram.

För att miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid skall överskridas krävs såväl hög trafikbelastning och en stor andel tung trafik som korta avstånd till väg. Med hänsyn till den relativt låga trafikbelastningen, den glesa bebyggelsen och den stora luftväxlingen bedöms inte miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft överskridas för Orust del.

Utsläppen av svaveldioxid härstammar framförallt från eldning och utsläpp från eldstäder. En ökning av exempelvis småskalig vedeldning kan medföra en viss ökning av utsläpp, men å andra sidan föreslås en ökad användning av närvärmsystem, sol och bergvärme vilka bidrar till minskade utsläpp.

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Normerna för fiskvatten ska skydda fiskpopulationer mot utsläpp av sådana

föroreningar i vatten som kan leda till att vissa arter minskar i antal eller dör ut. Normerna för musselvatten avser att skydda vissa populationer av skal-
djur i kustvatten och brackvatten från olika utsläpp av förorenade ämnen.

I princip all havsmiljö runt ön förutom Ellösefjorden berörs av miljökväl-
tetsnormer för musselvatten. En ökning av antalet båtplatser med tillhörande
båttrafik kan i viss mån bidra till ökade föroreningar lokalt. Åtgärder för att
minimera dessa skall dock vidtas, se ovan. Samtidigt kommer föroreningar
från enskilda avlopp att minska då fler ansluts till kommunalt VA. Samman-
taget bedöms utsläppen av förorenade ämnen inte komma att öka, så att mil-
jökvälighetsnormerna för musselvatten överskrids till följd av översiktsplanens
förslag.

Miljökvälighetsnormer för omgivningsbuller

Normen avser att skydda från skadliga effekter på människors hälsa från
störande omgivningsbuller från vägar, järnvägar, flygplatser och industriell
verksamhet. Inget av översiktsplanens förslag bedöms medföra att normen
kommer att överskridas.

14.8 NOLLALTERNATIV

Vad ett nollalternativ innebär för en översiktsplan är inte alldeles entydigt.
Översiktsplanen redovisar både förslag till förändringar av markanvändning-
en och områden där bevarandet av nuvarande natur- och kulturvärden skall
prioriteras. Utan den helhetssyn som översiktsplanen ger kommer vi sanno-
likt att få en mycket mer spontan bebyggelseutveckling i kommunen, vilket
innebär ökad risk att stora natur- och kulturvärden efterhand förstörs.

En del av de i planen föreslagna utbyggnadsområdena kanske inte kommer
att genomföras om inte översiktsplanarbetet fullföljs. Detta innebär i prin-
cip inget intrång görs i naturmiljön på dessa platser. Inte heller får man den
lokala ökningen av biltrafiken som dessa projekt kan förväntas generera.

Om inte föreslagna industri- och verksamhetsområden byggs ut och före-
slagna turistsatsningar genomförs kommer det att innebära ett fortsatt stort
pendlingsberoende för Orustborna, vilket totalt sett kan medföra ökat trans-
portbehov samt sociala och ekonomiska kostnader för enskilda individer.

Förutsättningarna att bevara de mindre kustsamhällena som levande helårs-
samhällen kommer att radikalt försämrats om inte de i översiktsplanen föreslag-
na satsningarna på bostads och näringslivsutbyggnad kommer till stånd.

Förutsättningarna att bibehålla det serviceutbud som finns både i de tre kom-
mundelscentrumen och lokalt i de mindre orterna kommer att försämrats om
inte i översiktsplanen föreslagen bostadsutbyggnad genomförs.

Många av de infrastrukturprojekt som redovisas i översiktsplanen såsom
vindkraftsutbyggnaden, byggandet av nytt reningsverk, byggande av färje-
terminal i Ellös, redovisade vägförbättringar, viss utbyggnad av gång- och
cykelvägar etc. kommer sannolikt att genomföras även om översiktsplanen
inte förs upp till ett antagande.